

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av avfallslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av avfallslagen (RP 248/2018 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för betänkande och till ekonomiutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av
- ekonomiutskottet EkUU 61/2018 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Ella Särkkä, miljöministeriet
- regeringsråd Elise Pekkala, arbets- och näringsministeriet
- branschdirektör Petri Kouvo, Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster
- specialsakkunnig Tuulia Innala, Finlands Kommunförbund
- ledande expert Ilkka Hippinen, Motiva Ab
- jurist Minna Ojanperä, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- verkställande direktör Riku Eksymä, Cirkulärkraft Finland rf
- chef för lagstiftningsärenden Tiina Toivonen, Företagarna i Finland rf
- verkställande direktör Otto Lehtipuu, Miljöindustrin och -tjänster YTP rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår preciseringar i avfallslagens bestämmelser om kommunens skyldighet att ordna avfallshantering i andra hand. Propositionen föreskriver om en dataplattform för avfall och biflöden som ska användas för att uppdaga bristande utbud av andra tjänster, om hur plattformen ska användas och om hur information ska lämnas till plattformen. Det föreslås också att det i avfallslagen tas in bestämmelser om Motiva Oy:s skyldighet att upprätthålla och utveckla dataplattformen och om myndigheternas rätt att få de uppgifter ur plattformen som är nödvändiga för att de ska kunna sköta sina uppgifter. Vidare föreslår regeringen preciseringar av förutsättningarna för att ingå avtal som anknuter till kommunens skyldighet att ordna avfallshantering i andra hand och

Betänkande MiUB 20/2018 rd

om principerna för den avfallsavgift som ska tas ut för tjänster som ordnas med stöd av skyldigheten att ordna avfallshantering i andra hand. Syftet med de föreslagna ändringarna är att öka öppenheten i fråga om kommunens skyldighet att ordna avfallshantering i andra hand och att bidra till en bättre fungerande avfalls- och återvinningsmarknad.

Dessutom görs det vissa ändringar i kommunernas och kommunala avfallsbolags bokföringsskyldigheter. De behövs för tillsynen över att bestämmelserna om anknutna enheter följs i kommunens avfallshantering.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2020.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Miljöutskottet tillstyrker lagförslaget, men med vissa ändringar.

Enligt en ändring av avfallslagen¹ som trädde i kraft den 1 januari 2019 svarar kommunen i fråga om hanteringen av kommunalt för avfallet från boende och från kommunens förvaltnings- och serviceverksamhet. Kommunerna ska också fortsatt vara skyldiga att inom ramen för sin kapacitet i andra hand ordna annan avfallshantering än den som ingår i deras ansvar, om avfallsinnehavaren ber om det och det inte finns privat serviceutbud att tillgå. I samband med lagändringen godkände riksdagen ett utlåtande på förslag av miljöutskottet. Där förutsatte riksdagen att miljöministeriet skyndsamt bereder en proposition med förslag om en elektronisk marknadsplats för avfall och biprodukter². Syftet är i synnerhet att effektivisera verksamheten på marknaden för avfallshantering genom att hjälpa avfallsinnehavaren att primärt anlita avfallstjänster på den fria marknaden och i sista hand kommunen som avfallstjänst i andra hand.

Det primära syftet med propositionen är att i enlighet med uttalandet inrätta en plattform för avfall och biflöden. Plattformen avses bli en mötesplats för avfallsinnehavarna och de företag som tillhandahåller tjänster för avfallshantering. Den ska också medverka till efterfrågan på återvinningsmaterial och framväxten av tjänster för återvinning av avfall. Vidare ska den effektivisera marknaden för avfallshantering genom att hjälpa avfallsinnehavaren att primärt anlita avfallstjänster på den fria marknaden och i sista hand kommunen som avfallstjänst i andra hand. Med plattformen för avfall och biflöden kan man öppet och med insyn visa om det finns alternativ till kommunen som sekundär avfallstjänst. Dataplattformen behövs eftersom det annars är svårt att påvisa bristen på privat tjänsteutbud.

1 MiUB 4/2018 rd — RP 195/2017 rd

2 RSv 42/2018 rd — RP 195/2017 rd

Betänkande MiUB 20/2018 rd

Skyldighet att använda dataplattformen för avfall och biflöden

Enligt propositionen ska avfallsinnehavaren försöka hitta en marknadsbaserad tjänst för sitt avfall genom att lägga ut en anbudsförfrågan på plattformen. De som tillhandahåller avfallshantering kan då erbjuda sina tjänster genom att svara på anbudsförfrågan. Om inget lämpligt anbud kommer in inom fristen på fjorton dagar, kan avfallsinnehavaren be kommunen om sekundär avfallstjänst via plattformen. Det går också att ingå avtal om tjänsten via plattformen. Grundtanken är att det ska vara enkelt och lätt att använda plattformen. Utskottet menar att en lätthanterlig plattform är en kritisk fråga för måluppfyllelsen och förutsätter att man satsar på en praktisk och lätt utformning. Det ska vara lika lätt att använda dataplattformen som att ringa ett samtal eller att skicka ett sms.

Enligt det nya 33 § 2 mom. uppkommer skyldigheten att via dataplattformen söka marknadsmässiga tjänster från ingången av 2020 om värdet av det årliga behovet av avfallstjänster i andra hand överstiger 2 000 euro och från ingången av 2023 om värdet överstiger 1 000 euro. Förfarandet gäller inte när avfallshanteringstjänster i andra hand behövs oförutsett och snabbt.

De kommunala tjänsterna i andra hand i form av service på småskaliga avfallsstationer och transporttjänster ligger årligen till största delen under ett värde på 2 000 euro. Utskottet understryker att de allra minsta avfallsinnehavarna undantas skyldigheten att använda dataplattformen. De är kvantitativt sett många och för en del av dem kunde skyldigheten medföra en orimligt stor administrativ börda och ett tryck på att behandla avfall på orationellt sätt. Utskottet är dock inte för en sänkt gräns till 1 000 euro ens för en övergångsperiod, eftersom det kan leda till att avfall behandlas på ett orationellt sätt. Eventuellt tryck på att handla oändamålsenligt hänger i första hand samman med minimifristen på fjorton dagar och inte med användningen av plattformen i sig. Vidare skulle det ställa stora krav på innehavarna av småskaligt avfall om de blev tvungna att informera om plattformen och ändrade procedurer. Utskottet föreslår därför att lagförslaget ändras enligt vad utskottet säger längre fram.

I de avfallsbehandlingsstjänster som kommunerna är skyldiga att tillhandahålla i andra hand utgör kundrelationerna inom ramen för 2 000 euro i snitt 39 procent av kunderna och de står för i snitt bara 6 procent av den totala faktureringen. Detta enligt uppgifter i detaljmotiven till propositionen. Av kunderna inom den småskaliga avfallsstationsservicen utgör kunderna under 2 000 euro 40 procent av alla kunder och 6—8 procent av den totala omsättningen. I områden där avfallstransporterna ordnas av kommunen har ungefär 90 procent av kunderna med transporter som tillhandahålls som kommunal avfallshantering i andra hand ett årligt värde på hanteringen som ligger under 2 000 euro. Det motsvarar ungefär 7 procent av den totala faktureringen för de avfallshanteringstjänster som kommunerna tillhandahåller med stöd av skyldigheten att ordna avfallshantering i andra hand.

För själva verksamheten är det enligt utskottet av väsentlig betydelse att det föreslagna 33 § 2 mom. innehåller ett undantag från skyldigheten att använda dataplattformen, när ett omedelbart behov av kommunal avfallshantering i andra hand föranleds av någon annan orsak än oförutsebar brådska, som avfallsinnehavaren rimligen inte har kunnat förutse. Det kan enligt propositionen vara exempelvis olyckshändelser eller oförutsebara skador på maskiner eller anläggningar som är kritiska för avfallshanteringen. Utskottet understryker att också andra situationer där avfall med

Betänkande MiUB 20/2018 rd

en gång måste hanteras på behörigt sätt kan betraktas som oförutsebara brådskande situationer. För att undvika att avfall hanteras på ett oändamålsenligt sätt är det viktigt att avfallsinnehavaren inte avvisas vid ankomsten till en anfallshanteringsanläggning till följd av en eventuell feluppskattning av värdet på en avfallspost. Överlag kan ingången till en avfallsanläggning inte vara den plats där man ska ta ställning till om situationen rimligen hade kunnat förutses. Det betyder enligt utskottet i praktiken att anläggningen måste ta emot avfallet.

Samtidigt understryker utskottet att det trots allt ingår i avfallsinnehavarens ansvar att bevaka om beloppet överskrids för att syftet med bestämmelsen inte ska urvattnas av undantaget vid brådskande. Det kunde ha negativ effekt på möjligheterna att utveckla dataplattformen till ett användbart verktyg. Utskottet påpekar att lagförslaget tillåter att avfallsinnehavarna inspekteras i förekommande fall om det är uppenbart att de försummar sin skyldighet att använda dataplattformen. För myndigheterna är plattformen ett nytt verktyg för att följa upp och övervaka kommunal avfallshandling i andra hand.

Utskottet välkomnar att avfallsinnehavarna, om de vill, kan använda dataplattformen i alla situationer, också när värdet på en tjänst ligger under tröskelvärdet 2 000 euro. Vidare påpekar utskottet att avfallsinnehavaren vid mindre avfallsmängder som är undantagna skyldigheten att använda dataplattformen kan skicka en begäran om avfallshandling i andra hand direkt till den kommunala avfallsanläggningen precis som nu. Tanken är att dataplattformen så småningom ska bli ett så välfungerande och lätthanterligt verktyg att mikroföretagen och andra mindre avfallsinnehavare frivilligt vill använda det. Därmed kan de större målen bakom propositionen uppfyllas på frivillig väg, vilket utskottet anser viktigt. Kommunala avfallsanläggningar bör årligen också lämna ut data om den här typen av avfallshandling i andra hand på plattformen. Det skulle öka insynen och möjliggöra smidigare uppföljning och övervakning av avfallshandling i andra hand också i dessa fall. Det är viktigt att bevaka utvecklingen i det här hänseendet.

Minimifrist

Utskottet menar att minimifristen på fjorton dagar för att publicera en anbudsförfrågan på dataplattformen är en bra kompromiss för att uppfylla målen, som går i motsatta riktningar. Å ena sidan är målet att säkerställa att små och medelstora företag har adekvata möjligheter att reagera på anbudsförfrågningarna och å andra sidan att kommunal avfallshandling i andra hand ska vara tillgänglig inom en rimlig tid. Vanligen ser avfallshanterarna i förväg vilken typ av avfallshandling de behöver redan när de planerar verksamheten. Följaktligen kan en anbudsförfrågan ofta publiceras i god tid innan tjänsten behövs. Därmed bör fristen inte ställa till med några praktiska problem. Också ekonomiutskottet har understrukit detta och påpekat att fristen är bra för små aktörer som inte har resurser att bevaka dataplattformen varje dag.

Åtgärder för att utveckla den elektroniska plattformen

På dataplattformen kan man publicera meddelanden om olika typer av avfall och biflöden och tjänster som hör ihop med dem. Det gör det lättare att i framtiden titta på anmälda materialflöden efter region och materialtyp. Plattformen främjar således också materialåtervinning och cirkulär ekonomi och medverkar till att det uppstår industriella symbioser. Tanken är att dataplattformen ska kunna utvecklas och utvidgas i de kommande faserna. Plattformen införs i hela landet i april i

Betänkande MiUB 20/2018 rd

år. Då hinner man testa plattformen och rätta till eventuella fel innan den blir obligatorisk den 1 januari 2020. Plattformen drivs av Motiva Oy, som är ett statligt bolag för hållbar utveckling.

I sitt utlåtande anser ekonomiutskottet dataplattformen vara extra viktig vid bedömning av eventuella marknadsbrister enligt 15 § i upphandlingslagen. Samtidigt framhåller ekonomiutskottet att den föreslagna lagen innehåller definitioner och gränsdragningar som det är svårt att förutse konsekvenserna av, trots att de är ett steg i rätt riktning. Ekonomiutskottet anser att avgränsningarna och definitionerna bör ändras om de visar sig vara oändamålsenliga eller om de ger upphov till marknadsstörningar.

I Finland finns det redan nu frivilliga elektroniska plattformar och system för exempelvis jordavfall och byggavfall. Avsikten är att utveckla handeln med dessa material. Fler plattformar är dessutom under utveckling. Arbetet med en del av plattformarna har subventionerats med offentliga medel och de har i vissa fall varit avgiftsbelagda. Vissa plattformar har försvunnit efter en kort tid eftersom de använts för lite. Det är viktigt att beakta dessa erfarenheter och redan från början satsa på att plattformarna är lätta att använda och har en attraktiv utformning för att de ska fungera smidigt och målen med dem ska kunna uppfyllas. För att förbättra tillgången till service inom avfallshandling gäller det alltså att på flera olika sätt motivera privata avfallshandlingsföretag att använda dataplattformen och erbjuda sina tjänster där. Avslutningsvis understryker utskottet att vi i fortsättningen behöver helt nya idéer om vi ska kunna höja återvinningsgraden.

DETALJMOTIVERING

33 §. Kommunal avfallshandling i andra hand. Utskottet hänvisar till den allmänna motiveringen ovan och föreslår att tröskelvärdet i 2 mom. höjs från 1 000 till 2 000 euro.

Vidare föreslår utskottet att 4 mom. om kommunens skyldighet att lägga ut information på dataplattformen preciseras. För att det på dataplattformen för avfall och biflöden ska gå att följa de föreslagna tröskelvärdena och därmed också volymen på sådan avfallshandling i andra hand som är undantagen skyldigheten att använda plattformen ska kommunen enligt utskottets ändringsförslag också lägga ut information om det totala värdet av den här avfallshandlingen och hur många avfallsinnehavare som totalt använder tjänsten. Närmare bestämmelser om denna information får enligt 5 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelsen. Utskottet föreslår att 3 mom. stryks eftersom det inte längre behövs när 33 § ändras.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 248/2018 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Betänkande MiUB 20/2018 rd

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av avfallslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i avfallslagen (646/2011) 33, 44 och 78 § och
fogas till lagen nya 143 a och 143 b § som följer:

33 §

Kommunal avfallshantering i andra hand

Kommunen ska ordna hanteringen av annat avfall än det som avses i 32 §, om avfallsinnehavaren begär det på grund av bristande utbud av andra tjänster och avfallet till sin beskaffenhet och mängd lämpar sig för transport eller behandling i kommunens avfallshanteringssystem (*kommunal avfallshantering i andra hand*). Om det är behandling av avfall som efterfrågas, kan begäran för avfallsinnehavarens räkning framställas av avfallstransportören eller någon annan aktör som en del av den avfallshanteringstjänst denne tillhandahåller.

Om behovet av kommunal avfallshantering i andra hand föranleds av någon annan orsak än oförutsebar brådska och värde på avfallshanteringen är minst 2 000 euro per år, är förutsättningen för konstaterande av det bristande utbud av andra tjänster som avses i 1 mom. och för begäran om kommunal avfallshantering i andra hand att avfallsinnehavaren har publicerat en anbudsbegäran om den avfallshanteringstjänst som behövs i den i 143 a § avsedda dataplattformen för avfall och biflöden och att en tjänst som motsvarar anbudsbegäran inte skäligen finns att tillgå inom en av avfallsinnehavaren fastställd tid på minst 14 dygn.

Kommunen ska ingå ett avtal med avfallsinnehavaren om i 2 mom. avsedd kommunal avfallshantering i andra hand. Avtalet får gälla i högst tre år i sänder och parterna kan säga upp det efter den uppsägningstid som anges i avtalet. Avtalet kan för avfallsinnehavarens räkning ingås av en avfallstransportör eller annan aktör som avses i 1 mom. Om avtalet ingås på något annat sätt än genom dataplattformen för avfall och biflöden, ska kommunen lämna de väsentliga uppgifterna om avtalet till plattformen inom 14 dygn från det att avtalet ingicks.

I fråga om **det totala värdet av annan kommunal avfallshantering i andra hand än sådan som avses i 2 mom. samt i fråga om det totala antalet avfallsinnehavare som använder den tjänsten och själva tjänsten** ska kommunen lämna väsentliga uppgifter specificerad enligt avfallsslag och behandlingsmetod till dataplattformen för avfall och biflöden årligen före utgången av mars månad.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i begäran om kommunal avfallshantering i andra hand och i den i 2 mom. avsedda anbudsbegäran, de väsentliga uppgifter som avses i 3 och 4 mom. samt om andra omständigheter som kan jämföras med dessa får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande MiUB 20/2018 rd

44 §

Bokföring över avfallshanterings tjänster samt transportörens skyldighet att lämna uppgifter

Om kommunen eller ett bolag som avses i 43 § sköter annan avfallshantering utöver den som kommunen enligt detta kapitel är skyldig att ordna, ska uppgifter om omsättningen och det ekonomiska resultatet av de tillhandahållna tjänsterna specificeras i bokföringen, och för varje räkenskapsperiod ska en separat kalkyl utarbetas över tjänsterna. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i kalkylerna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

När de kalkyler som avses i 1 mom. utarbetas ska det som i bokföringslagen (1336/1997) föreskrivs om bokslut iakttas i tillämpliga delar. Revisorerna ska granska kalkylerna som ett led i kommunens eller bolagets lagstadgade revision. Kalkylerna ska fogas till kommunens eller bolagets bokslut. De ska offentliggöras och vara tillgängliga i ett datanät.

När avfall som innehåller både sådant avfall som avses i 32 eller 33 § och annat avfall transporteras till behandling som kommunen eller ett kommunägt bolag svarar för ska avfallstransportören ge mottagaren tillräckligt specificerade uppgifter om avfallets ursprung för upprättande av den bokföring och den separata kalkyl som avses i 1 mom.

78 §

Kommunal avfallsavgift

För avfallshantering som kommunen ordnar i enlighet med denna lag ska kommunen ta ut en avfallsavgift som täcker dess kostnader för uppgiften. Avgiften för bortskaffande av avfall ska täcka åtminstone de kostnader som avses i 21 §. Kommunen kan ta ut avfallsavgift också för att täcka kostnaderna för avfallsrådgivning som kommunen är ansvarig för att ordna enligt 93 § 1 mom., för förande av det register som det föreskrivs om i 143 § och för övriga motsvarande uppgifter med anknytning till ordnande av avfallshanteringen.

Avfallsavgiften ska motsvara den servicenivå som kommunen tillhandahåller och i den utsträckning det är möjligt uppmuntra till minskning av avfallets mängd och skadlighet och till avfallshantering som följer prioriteringsordningen.

Avfallsavgiften för sådan kommunal avfallshantering i andra hand som avses i 33 § får inte underskrida den avfallsavgift som tas ut för sådan hantering av avfall av motsvarande typ och beskaffenhet som ordnas med stöd av 32 §.

Den del av avfallsavgiften som täcker kostnaderna för avfallsrådgivning, registerföring och övriga motsvarande uppgifter med anknytning till ordnande av avfallshanteringen enligt 1 mom. kan tas ut i form av en separat grundavgift. Med grundavgiften kan täckas också kommunens kostnader för inrättande och underhåll av områdesvisa mottagningsplatser för farligt avfall och annat avfall.

Avfallsavgiften får inbringa högst en skälig avkastning på kapitalet.

Betänkande MiUB 20/2018 rd

143 a §

Dataplattformen för avfall och biflöden

För den kommunala avfallshantering i andra hand som avses i 33 § finns en dataplattform för avfall och biflöden. Plattformen används för konstaterande av det bristande utbud av andra tjänster som förutsätts för kommunal avfallshantering i andra hand, för hantering och behandling av uppgifter om avfallshanteringstjänsten samt för uppföljning och tillsyn av tjänsten. Den kan även användas för annan handel med avfall och biflöden.

Motiva Oy förvaltar dataplattformen för avfall och biflöden och svarar i samarbete med miljöministeriet för utvecklingen av plattformens innehåll och funktion. Motiva Oy är även den personuppgiftsansvarige som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på anställda vid Motiva Oy när de sköter uppgifter som avses i 2 mom. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

143 b §

Rätt att få uppgifter ur dataplattformen för avfall och biflöden

Den kommunala avfallshanteringsmyndigheten, de tillsynsmyndigheter som avses i 24 § och Konkurrens- och konsumentverket har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt ur dataplattformen för avfall och biflöden få de väsentliga uppgifter som avses i 33 § 3 och 4 mom. och andra uppgifter som anknyter till den kommunala avfallshantering i andra hand och som är nödvändiga för skötseln av deras i lag föreskrivna uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lags 33 § 2 och 3 mom. börjar tillämpas på sådana upphandlande enheter som avses i 5 § i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) när det gått ett år från ikraftträdandet av denna lag.

~~Den beloppsgräns som enligt 33 § 2 mom. ska tillämpas på kommunal avfallshantering i andra hand är 2 000 euro i tre års tid från denna lags ikraftträdande.~~

Ett avtal mellan kommunen och en avfallsinnehavare om ordnande av avfallshantering i andra hand som har ingåtts enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag gäller till utgången av avtalsperioden och på avtalet tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Betänkande MiUB 20/2018 rd

Helsingfors 8.2.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Satu Hassi gröna
vice ordförande Silvia Modig vänst
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Petri Honkonen cent
medlem Olli Immonen saf
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Rami Lehto saf
medlem Eeva-Maria Maijala cent
medlem Sari Multala saml
medlem Riitta Myller sd
medlem Saara-Sofia Sirén saml
medlem Ari Torniainen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

Betänkande MiUB 20/2018 rd Reservation

RESERVATION

Motivering

Den aktuella ändringen av avfallslagen är en komplettering av den ändring som riksdagen antog i våras och som innebär inskränkningar i kommunala avfallsbolags åtaganden och verksamhet på marknaden (MiUB 4/2018 rd — RP 195/2017 rd). I det sammanhanget uppstod det ett behov av att införa särskilda bestämmelser om en elektronisk dataplattform för avfall och biflöden, som möjliggör att bristfälligheter i marknadsmekanismen i det lagstadgade kommunala åtagandet i andra hand påvisas öppet och att bristande konkurrens uppdragas. Propositionen motiveras med konkurrensneutralitet, trots att inga problem med konkurrensneutraliteten har kunnat påvisas. Det finns inga bevis för att överträdelser av konkurrenslagen skulle ha skett.

I bakgrunden finns en ändring av upphandlingslagen (EkUB 31/2016 rd — RP 108/2016 rd) och en anknytande ändring av avfallslagen, där grundproblemet är att gränsen för anknutna enheter för försäljning till utomstående är alltför låg, eftersom den ligger under miniminivån i direktivet. Gränsen bör gå vid 20 procent som direktivet tillåter. Förslaget om en elektronisk marknadsplats försvårar i hög grad möjligheterna att utveckla avfallsbranschen samtidigt som företagarna får brottas med ännu mer byråkrati, vilket är orimligt.

Avfallslagen behöver ses över i grunden för att stödja cirkulär ekonomi

Det behövs en total översyn av avfallslagen, och den kommunala avfallshanteringen måste få en starkare ställning. Syftet med EU:s avfallsdirektiv och vår nationella avfallslag är att förebygga de risker och olägenheter som avfall kan medföra för miljön och människors hälsa, minska avfallsmängderna och deras skadliga effekter och säkerställa att avfallshanteringen fungerar. De ändringar som den nuvarande regeringen har gjort i avfallslagen bottenar i att stärka positionerna för den privata avfallssektorn. I lagstiftningen om avfallssektorn måste åtgärder för att främja företagsverksamhet vara sekundära i relation till miljö- och hälsoskyddet. Dessutom äventyras målen för cirkulär ekonomi i ett läge där den kommunala avfallshanteringen fortlöpande får försämrade villkor. Finlands återvinningsgrad är låg bland annat eftersom vi haft ständiga lagändringar som splittrar ansvaret och verksamhetsmiljön och dessutom ineffektivt separat insamling av återvinningsavfall.

EU-lagstiftningen kommer att ändras och det kräver att vi måste införa ett flertal ändringar i avfallslagen före 2020. Det vore vettigt att samla hela ändringsprocessen i samma lagpaket. Om lagändringarna skjuts fram, kan vi få lite mer erfarenhet av att använda plattformen och kan i stället satsa på ett successivt angreppssätt.

Byråkratin sväller, företagarna blir lidande

Dataplattformen kan underlätta mötet mellan avfallsinnehavare och tillhandahållare av avfallshandling. I den föreslagna formen medför ändringarna en oskälig stor ökning av den administrativa bördan för företag och kommuner, och de kan rentav vara skadliga för miljön om alltför snårig byråkrati leder till att särskilt mindre företag frestas deponera avfall i naturen. Plattformen ska

Betänkande MiUB 20/2018 rd Reservation

hjälpa avfallsinnehavarna att hitta nödvändig avfallshantering, i första hand på den fria marknaden. Man kan fråga hur vettigt det är att plattformen i själva verket är en marknadsplats för privata företag inom avfallshanteringssektorn som bekostas av staten.

I propositionen föreslås minimitiden för att invänta kontakter på plattformen vara fjorton dagar. Om företagskunder inte har besökt plattformen, nobbas de av avfallsanläggningen, som inte tar emot deras avfall. Utskottet lyfter visserligen fram frågan i betänkandet, men inför inga ändringar. Skyldigheterna är komplicerade för dels företagen och avfallsanläggningarna, dels myndigheterna.

Förslaget bör ändras så att det till en början huvudsakligen är frivilligt att använda plattformen. Den måste testas först och skyldigheten att använda bör följa försiktighetsprincipen och införas gradvis. Det behövs ett permanent tröskelvärde för att använda plattformen och det måste höjas från det föreslagna beloppet på 1 000 euro till minst 10 000 euro. Utskottets förslag att höja den lägsta gränsen till 2 000 euro räcker inte till. Användningen bör begränsas till avfallshantering och småskaliga avfallsstationer måste undantas skyldigheten att använda plattformen. Med ett högre tröskelvärde lockar man de största användarna att utnyttja plattformen eftersom de största volymerna finns inom avfallsbehandlingsservice. Samtidigt kan man säkerställa att avfallshanteringen fungerar och hindra att småföretagare får alltför stor börda.

De största volymerna inom avfallshanteringen i andra hand ska sökas i behandling av avfall (exempelvis energiutvinning, hantering av bioavfall och behandling av jordmassor). Därför är det vettigt att till en början begränsa skyldigheten att använda plattformen till avfallsbehandling.

Många av de som lämnat yttrande till utskottet är mycket oroade över den växande byråkratin och de olägenheter som propositionen kommer att föra med sig. Bland dem märks MTK, Kommunförbundet, Cirkulärkraft Finland rf och HRM.

Avfallshanteringskunderna har glömts bort

Propositionen har helt och hållet glömt bort kundperspektivet. Om kunder som behöver avfallshantering förpliktas att använda dataplattformen, måste kunden ha större nytta än besvär och olägenheter av det. Nyttan med lagändringen får inte bara mätas i den marknadspotential som den ger privata avfallshanteringsföretag, som det görs nu. Avfallshanteringsföretagen är i slutändan mycket få om man ser till alla företag. Företagens valfrihet minskar, i synnerhet om företaget har bråttom med att skaffa fram servicen. Samtidigt växer byråkratin för företagarna, när de kommer att bli skyldiga att konkurransutsätta sin avfallshantering och tröskelvärdet är betydligt strängare än tröskelvärdet för nationella aktörer i upphandlingslagen.

Med den föreslagna lagändringen är risken att långt fler än 10 000 företagskunder tvingas kämpa sig igenom ett administrativt och byråkratiskt förfarande. Enligt vissa bedömningar kommer en del av kunderna inte att få någon ny marknadsbaserad service, inte heller fördelaktigare eller vettigare service med avseende på cirkulär ekonomi. Dessa kunder kommer sannolikt inte att få några överkomliga anbud på plattformen som lämpar sig för deras behov, eftersom många av kunderna inte ens har förmåga att beskriva sitt servicebehov tillräckligt exakt.

Betänkande MiUB 20/2018 rd
Reservation

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget.

Helsingfors 8.2.2019

Riitta Myller sd
Silvia Modig vänst
Anders Adlercreutz sv
Satu Hassi gröna
Olli Immonen saf
Rami Lehto saf